Ekoparksplan
Böda

SVEASKOG

Förord

Sveaskog vill inte bara skydda och bevara svensk natur. Vi arbetar även aktivt för att återskapa en rik biologisk mångfald i våra skogar. Ett verktyg i det arbetet är ekoparker. Sveaskog antog 2002 en miljöpolicy som bland annat innebär att minst 20 procent av den produktiva skogsmarken i varje skogsregion ska avsättas till naturskydd och naturhänsyn. Ekoparkerna kan beskrivas som flaggskeppen i denna naturvårdssatsning med sammanhängande skogslandskap på tusentals hektar där naturvårdsandelen alltid är minst 50 procent. Sveaskog har beslutat om 37 ekoparker spridda över hela landet. Tillsammans utgör de 5 procent av Sveaskogs produktiva skogsmarksareal, vilket motsvarar cirka 225 000 hektar.

Inom resultatområde Götaland har vi etablerat fem ekoparker. Ekopark Böda blev vår fjärde ekopark när den invigdes 2006. Ekopark Böda ligger på Ölands nordligaste spets. Området har ett värdefullt och varierat skogslandskap som präglats av sanddrift och en lång kulturhistoria. Naturen bjuder på kalkrika ängstallskogar med en mångfald av orkidéer, karga sandhedar med stormvridna tallar och bördiga lövlundar med gamla jätteekar. Historien är tydligt närvarande i Böda och det stora antalet välbevarade fornlämningar från järnåldern är unikt i hela Europa. Nästan helt intakta byar med husgrunder, stenhägnader och gravfält berättar om forna ölänningars liv här. Böda är ett av Sveriges mest besökta fritidsområden. Under soliga sommardagar är Bödabuktens vackra sandstränder populära och en cykelled runt hela Böda gör det lätt att utforska området med vinden i håret. Det är en i många avseenden en unik miljö, värd att vårda och värna.

Med denna ekoparksplan har Sveaskog skapat ett styrande dokument för naturvård, kulturvård och skogsskötsel i Ekopark Böda. Sveaskogs förhoppning att naturvärdena inom ekoparken ska öka med tiden, att de kultur- och fornlämningar som finns i ekoparken ska lyftas fram och göras tillgängliga för besökare, samt att de produktionsskogar som finns i ekoparken ska bedrivas på ett hållbart sätt. Så att både människor och naturen kan trivas och frodas.

Välkommen till Ekopark Böda!

Öland i juni 2020

Ove Ohlsson
Resultatsområdeschef, Resultatområde Götaland
Sveaskog

Sammanfattning

Ekoparkerna är ett av Sveaskogs verktyg för att arbeta med naturvård. Här arbetar vi för att bevara, återskapa och utveckla höga naturvärden. Naturvårdsambitionen avgörs i varje enskild ekopark efter en noggrann biotop- och landskapsanalys. Avgörande för ambitionen är frekvensen höga naturvärden i landskapet, tidigare brukningshistoria samt förutsättningar för återskapande av höga naturvärden. Ekoparkernas storlek varierar från 1 000 till 14 000 hektar. Den naturvårdsstrategiska tanken bakom ekoparkerna är att skapa förutsättningar så att hotade arter kan utveckla livskraftiga populationer. Ekoparkerna ska utgöra spridningskällor för biologisk mångfald så att hotade arter har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sina naturliga utbredningsområden. Med sin storlek utgör ekoparkerna ett nödvändigt komplement till andra frivilligt skyddade skogsbiotoper samt till den naturhänsyn som lämnas vid skogsavverkning i form av kantzoner, hänsynsytor, trädgrupper och solitära träd. Totalt etablerar Sveaskog 37 ekoparker som sträcker sig från Norrbotten till Skåne.

Ekopark Böda är ett större sammanhängande skogslandskap om totalt ca 5 800 hektar varav ca 5 400 hektar är produktiv skogsmark. Ekopark Böda ligger på Ölands nordligaste spets. Här finns ett värdefullt och varierat skogslandskap som präglats av sanddrift och en lång kulturhistoria. Naturen bjuder på kalkrika ängstallskogar med en mångfald av orkidéer, karga sandhedar med stormvridna tallar och bördiga lövlundar med gamla jätteekar. Historien är tydligt närvarande i Böda och det stora antalet välbevarade fornlämningar från järnåldern är unikt i hela Europa. Nästan helt intakta byar med husgrunder, stenhägnader och gravfält berättar om forna ölänningars liv här. Böda är ett av Sveriges mest besökta fritidsområden. Under soliga sommardagar är Bödabuktens vackra sandstränder populära och en cykelled runt hela Böda gör det lätt att utforska området med vinden i håret. För att bevara och utveckla landskapets naturvärden har Sveaskog valt att göra området till ekopark. Som ett resultat av inventering och landskaps- och mångfaldsanalyser har ekologiska målbilder för landskapet utformats. Dessa uttrycker hur Sveaskog vill att naturvårdskogen (NS/NO) ska utvecklas i framtiden. Ekologiska målbilder för Böda är tallnaturskog, lövnaturskog och ädellövnaturskog. Sveaskog kommer att stärka de utpekade ekologiska målbilderna med restaureringsinsatser. Sammanlagt kommer cirka 753 hektar att restaureras, vilket motsvarar runt 14 procent av ekoparkens produktiva skogsmarksareal vid invigningen år 2006. Det är en omfattande restaureringsinsats. Andra skötselåtgärder som används för att öka naturvärdena i Ekoparken är luckhuggning och utglesning av gran i områden där målet är att öka andelen ädellövträd och lövträd, samt frihuggning av solitära träd. Lämpliga diken kommer att läggas igen för att återskapa mer stabila våtmarker och sumpskogar. De avsättningar och naturvårdsfrämjande skötselinsatser som görs i Ekopark Böda kommer att resultera i att naturvärdena successivt ökar med tiden. Med den naturhänsyn som också lämnas i produktionsskogarna är den totala naturvårdsarealen i Ekopark Böda 52 procent vid tiden för ekoparkens invigning, de resterande procenten är antingen produktionsskogar eller impediment.

Naturtyper med höga naturvärden	Utgångsläge 2006 (%)	Restaurering (%)	I framtiden (%)	Kommentarer
Tallnaturskog	2	6	8	Mer tallnaturskog kommer finnas i framtiden
Ädellövnaturskog	2	4	6	Arealen ädellövskog kommer på sikt nästan tredubblas
Lövnaturskog	1	7	8	Stor satsning på lövskog
Naturreservat	30	0	30	Reservaten förvaltas av Länsstyrelsen
Summa	**35**	**17**	**52**	**Omfattande restaurering**
Produktionsskog	48	0	48	Förstärkt hänsyn till natur- och kulturvärden i produktionsbestånden

Innehållsförteckning

Förord 2

Sammanfattning 3

Innehållsförteckning 4

1. **Generellt om ekoparker** 5
   Sveaskogs ekoparker för naturen och människans skull
   Ekoparkerna en viktig del av Sveaskogs naturvårdsstrategi
   Ekoparksavtal
   Samsyn med årliga förvaltningsmöten
   Från biotopanalys till ekoparksplan en översiktlig beskrivning
   Ordförklaringar

2. **Ekopark Böda historia** 8
   Geologi och klimat
   Fornlämningar
   Skogshistoria
   Området idag

3. **Ekopark Böda naturvärden** 9
   Varför Ekopark Böda?
   Biotopsanalys resultat från fältinventeringen
   Mångfaldsanalys resultat
   Landskapsanalys – resultat

4. **Naturvårdsmål i Ekopark Böda** 27
   Ekologiska målbilder
   Skogslandskapets vattenmiljöer

5. **Naturvårds- och produktionsmetoder** 32
   Målklasser
   Naturvårdsmetoder
   Produktionsmetoder
   Sammanställning av målklasser och deras fördelning
   Ekologisk leveranstid för NO- och NS-skogar inklusive naturreservaten

6. **Kulturmiljöer och kulturmiljövård** 38

7. **Upplevelsevärden** 41

8. **Jakt och fiske** 42

9. **Forskning, inventeringar och samarbeten** 42

10. **Information** 43

Källor, litteraturförteckning 44

Bilagor 45

Framsida:
Nattviol i Ekopark Böda.
Foto: Per Pettersson

Text:
Ellen Nordström
Louise Åkerstedt

Kartor och tabeller:
Ellen Nordström

Kvalitetsgranskning:
Peter Bergman

1. Generellt om ekoparker

Sveaskogs ekoparker – för naturen och människans skull

En ekopark är ett större sammanhängande landskap med höga ekologiska värden där Sveaskog har särskilt höga miljöambitioner. Ekoparkerna är mellan 10 och 140 kvadratkilometer stora och minst hälften av den produktiva skogsmarken används för naturvård. Skogsbruk bedrivs i de flesta ekoparker men är då anpassat till ekoparkens särskilda natur- och kulturvärden. Den slutliga balansen mellan naturvård och produktion avgörs av ekoparkens nuvarande värden men också av möjligheterna att återskapa höga naturvärden. Det finns exempel på ekoparker där all mark används för naturvård. Det ekologiska syftet med ekoparkerna är att gynna arter med landskapsekologiska krav samt att skapa förutsättningar för livskraftiga populationer av hotade arter. Ekoparkerna kommer genom sin storlek och Sveaskogs höga miljöambitioner att kunna fungera som spridningskällor för landskapets arter. I en ekopark styr ekologiska värden över ekonomiska samtidigt som skogens betydelse för friluftslivet och människans välbefinnande sätts i fokus.

Ekoparkerna – en viktig del av Sveaskogs naturvårdsstrategi

Ekoparkerna utgör ett nödvändigt komplement till andra frivilligt skyddade skogsbiotoper samt till den naturhänsyn som lämnas vid all skogsavverkning i form av kantzoner, hänsynsytor, trädgrupper och solitära träd.

Inom varje skogsregion använder Sveaskog:

- 5 procent av den produktiva skogsmarken till ekoparker.
- 10 procent av den produktiva skogsmarken till avsatta naturvårdsskogar.
- 85 procent av den produktiva skogsmarken till skogsproduktion med förstärkt eller generell naturhänsyn.

Med denna fördelning på olika naturvårdsambitioner arbetar Sveaskog för att förverkliga de nationella miljömålen. Naturvärdena i respektive område avgör vilken naturvårdsambitionen blir.

Ekoparksavtal

Beslutet att avsätta 37 skogsområden som ekoparker är ett långsiktigt åtagande för Sveaskog. För varje ekopark sluter Sveaskog avtal med Skogsstyrelsen. Dessa ekoparksavtal garanterar ett långsiktigt skydd och bevarande av natur- och kulturvärdena i ekoparkerna. Ekoparksavtal skrivs mellan Sveaskog och den regionala Skogsstyrelsen. Avtalet gäller i 50 år, vilket är längsta möjliga avtalstid. Sveaskog säljer normalt inte skogsmark inom ekoparkerna och kommer inte att ändra gränserna för den invigda ekoparken, annat än om en utvidgning av ekoparken blir aktuell. Sveaskog kommer inte heller att sänka naturvårdsambitionerna i de enskilda bestånden. Målklassen kan dock ändras som en kvalitetsförbättring av naturvärdena. För att kunna lyfta in nya kunskaper och erfarenheter är även ändringar av ekologiska målbilder och de föreslagna metoderna för varje enskilt bestånd tillåtna efter ett förvaltningsmöte med Skogsstyrelsen. Dessutom sker löpande dialog med andra myndigheter och intressenter.

Samsyn med årliga förvaltningsmöten

Ekoparksplanen är en övergripande skötselplan som har arbetats fram i samråd med Skogsstyrelsen och länsstyrelsen i aktuellt län. Sveaskog genomför årliga förvaltningsmöten med myndigheterna för att ge möjlighet till synpunkter på detaljer i skötseln och åtgärderna för varje enskilt skogsområde. Resultaten av dessa möten kan även delges till lokala organisationer för att möjliggöra kvalitetsförbättrande dialog.

Från biotopanalys till ekoparksplan – en översiktlig beskrivning

Ekoparksplaneringen genomförs i flera steg enligt följande ordning:

1. Biotopanalys (fältinventering)
2. Mångfalds- och landskapsanalys
3. Hänsyn till kulturmiljöer, friluftsliv och i förekommande fall med rennäringen
4. Förankringsprocess med myndigheter och ideella föreningar
5. Ekoparksplan.

Steg 1. Biotopanalys (fältinventering)
Sveaskog genomför en fältinventering med naturvärdesbedömning och biotopkartering av alla skogsbestånd. Resultaten sammanställs i en så kallad biotopanalys. Vid fältinventeringen samlas viktiga ekologiska data in från varje enskilt skogsbestånd, till exempel mängden död ved, antalet naturvärdesträd samt maxåldern för olika trädslag. Inventeraren ger dessutom ett förslag till naturvårdsmål för varje enskilt bestånd.

I naturvärdesbedömningen beskrivs nuvarande naturvärden men även framtida restaureringsmöjligheter. Det görs även en bedömning av när ett restaurerat område når önskad ekologisk kvalitet, Sveaskog kallar det ekologisk leveranstid.

Steg 2. Mångfalds- och landskapsanalys
I mångfalds- och landskapsanalysen kompletteras biotopbedömningarna med ett artperspektiv och ett landskapsperspektiv. Först görs en sammanställning av landskapets eller regionens biologiska mångfald. Kraven på livsmiljöer för ansvarsarter och andra viktiga arter sammanställs och jämförs med de föreslagna naturvårdsåtgärderna. Den efterföljande landskapsanalysen belyser inte bara mängden av olika naturtyper och livsmiljöer utan även deras fördelning i landskapet. I samband med landskapsanalysen görs kompletteringar och förändringar av de föreslagna naturvårdsmålen för att skapa:

- Kärnområden för olika skogstyper samt biotopförstärkningar av mindre objekt
- God konnektivitet (sammanbindning) och minskad habitatisolering i landskapet
- Naturliga störningar med exempelvis naturvårdsbränder, vattenfluktuationer och betesdjur
- En naturvårdssatsning som tar hänsyn till skogens historia – skoglig representativitet
- En naturvårdssatsning som tar hänsyn till arternas ekologiska krav – ekologisk representativitet.

Steg 3. Hänsyn till kulturmiljöer, friluftsliv etc.
Förutom den ekologiska planeringen görs en sammanställning av särskilt värdefulla områden för till exempel kulturmiljövård och friluftsliv. Möjligheten att kombinera dessa värden med områden i den ekologiska planeringen beaktas särskilt. En redovisning av hänsyn till olika intressen presenteras med hjälp av temakartor.

Steg 4. Förankringsprocess
Ekoparksplanens ekologiska och sociala satsningar diskuteras med berörda myndigheter och ideella föreningar för att inhämta kunskaper och synpunkter. Förankringsprocessen är på detta sätt ett viktigt steg i kvalitetsutvecklingen av ekoparksplanen.

Steg 5. Ekoparksplan
De beståndsvisa naturvårdsmålen fastläggs i denna ekoparksplan. I den förtydligas bland annat ambitionsnivån för ekoparken och dess skogsbestånd med målklasser, det vill säga NO, NS samt PF. Dessutom görs temakartor över ekologiska målbilder samt områden av särskilt intresse för kulturmiljövården och friluftslivet.

Ordförklaringar

Bestånd
Träd som växer inom en viss areal och som främst kännetecknas av enhetlig ålder och trädslagsblandning.

Biologisk mångfald
Variationsrikedom bland allt levande i alla miljöer och ekologiska processer som de ingår i. Detta innefattar mångfald inom och mellan arter och hos ekosystem.

Biotop
Naturtyp, exempelvis en tallskog, en lövskog, en äng, en myr etc.

Ekologisk målbild
Målbild som talar om hur vi vill att ett bestånd skall vara i framtiden.

Ekopark
Ett större sammanhängande skogslandskap med höga naturvärden och naturvårdsambitioner. Sveaskog har beslutat att inrätta 37 ekoparker runt om i landet.

Ekologisk leveranstid
Den tid det tar för ett bestånd att nå det ekologiska målet som sattes i ekoparksplanen.

Ekoparksavtal
Ekoparksavtal kallas Sveaskogs juridiskt bindande avtal med Skogsstyrelsen om ekoparker. Avtalen gäller i 50 år. I dessa förbinder sig Sveaskog att sköta skogen enligt övergripande målbilder i en fastställd skötselplan för respektive ekopark, samt att inte sänka naturvårdsambitionen i något enskilt bestånd.

Förstärkt hänsyn
Något mer omfattande naturhänsyn än den som normalt tas i samband med skötselåtgärder i skog som används för skogsproduktion. Den lämnande arealen ska motsvara minst 15 procent av produktiv areal inom beståndet.

Förvaltningsmöte
Ett årligt möte mellan Sveaskog och lokala Skogsstyrelsen för att diskutera kommande årsavverkningar, naturvårdsinsatser samt övriga åtgärder i ekoparken.

Generell hänsyn
Den naturhänsyn som tas i samband med skötselåtgärder i skog som används för skogsproduktion. Den lämnade arealen motsvarar 2,5–14,5 procent av produktiv areal inom beståndet.

Hektar (ha)
En yta motsvarande 10 000 m². 1 km² motsvarar 100 ha.

Impediment
Benämning på markområde som har en genomsnittlig tillväxt om mindre än 1 m³sk/ha/år.

Kärnområde
Ett kärnområde är minst 100 hektar stort med en omfattande ekologisk satsning för det aktuella trädslaget.

Lövskogar
Skogar som har minst 50 procent lövträd.

Lövrika skogar
Skogar som har minst 20 procent lövträd.

Målklass
Målklassen beskriver naturvårdsambitionen för varje enskilt bestånd. Renodlade naturvårdsbestånd kallas NO- och NS-bestånd medan bestånd satta till PF eller PG har skiftande produktionsmål. Målklassning är en långsiktig klassning och ambitionen är satt i ett flerhundraårigt perspektiv

Naturvårdsskog
Skogar som avsätts för naturskydd och naturvård och där inget skogsbruk bedrivs. Vissa naturvårdsskogar lämnas helt orörda, andra sköts för att restaurera eller förstärka naturvården. Naturvårdsskog har alltid målklass NO eller NS.

Naturvärdeslokal
Skog med vissa naturvärden och stora förutsättningar att inom snar framtid återskapa höga naturvärden.

Naturvärdesträd
Träd som tydligt avviker i ålder, grovlek och växtsätt exempelvis grova, gamla träd, träd med hål eller risbon, träd med påtagliga brandljud. Dessa träd har höga biologiska värden.

NO, naturvård orörd
Begrepp som förklarar hur ett skogsområde som avsatts för naturvård ska hanteras. NO betyder att området lämnas helt fritt att utvecklas, d v s inga skötselåtgärder genomförs.

NS, naturvård skötsel
Begrepp som förklarar hur ett skogsområde som avsatts för naturvård ska hanteras. NS betyder att området sköts för att restaurera/återskapa eller förstärka naturvärdena.

Nyckelbiotop
Skogsområde med höga naturvärden där man kan förvänta sig närvaro av (biotopberoende) rödlistade arter. Dessa skogar har ofta lång historia som trädbärande mark och naturskogsliknande karaktärer.

Produktiv skogsmark
Skogsmark som kan producera minst 1 m³sk (skogskubikmeter, som är ett volymmått för stående skog) per hektar och år i genomsnitt.

P-skog, Produktionsskog
Skog som i huvudsak används för skogsproduktion, d v s där man odlar, sköter och avverkar råvara för timmer, massa och biobränslen.

PF, produktionsskog med förstärkt hänsyn
En produktionsskog som har en förhöjd andel hänsyn. I Ekopark Böda är det i PF-skogar minst en hänsyn om 15 procent av arealen.

PG, produktionsskog med generell hänsyn
Vanlig produktionsskog, hänsyn om minst 2,5 procent.

Restaureringsskogar
Skogsområden som har låga eller inga naturvärden i dag men som har en ekologisk potential att utveckla höga naturvärden i framtiden. Restaureringsskogarna ingår i NS-skogarna.

Rödlistade arter
Arter som vars långsiktiga överlevnad är osäker på sikt – på grund av till exempel skogsbruk. Klassade enligt internationella hotkategorier i en så kallad rödlista.

Självföryngring
Ny skog uppkommen från frön som sprids från fröträd.

Ståndort
Ett område som har för växterna enhetlig livsmiljö.

Ädellövskog
Skogsbestånd på minst ett halvt hektar där 70 procent är lövträd och minst 50 procent är ädla lövträd, så som ek, bok, alm, ask, lind, lönn, avenbok och fågelbär.

Överståndare
Träd som förekommer glest i ett bestånd och som är väsentligt äldre än beståndet i övrigt.

2. Ekopark Böda historia

Geologi och klimat

Klimatet och de geologiska förutsättningarna lägger grunden för allt liv, både för naturen och för kulturen. Öland är känt för att ha ett unikt landskap och flora och fauna, vilket kan förklaras just av öns berggrund och klimat. Öland är uppbyggt av kalksten, vilket bidrar till att marken har ett högre pH än många andra marker i landet. Det marina klimatet ger mildra vintrar och svala sommardagar, men även många soltimmar och oftast låg årlig nederbörd.

***Ekopark Böda** är belägen på Ölands norra del.*

Fornlämningar

Öland är unikt när det kommer till sina fornlämningar och området där ekoparken är belägen är inget undantag. De äldsta fynden som har hittats från människor i Böda socken är från senare tiden av stenåldern. Många fynd finns från järnåldern, och Böda socken innehar med sina 169 kända husgrunder flest på ön. En stor anledning till det höga antalet är förutom sockens storlek att stora delar av socken under lång tid ägdes av kronan och på så sätt skyddades från exploateringar. Det bör också nämnas att sandflykten förmodligen gjort att många fornlämningar döljs i sandlagren. Mer kunskap om sandflyktens påverkan på landskapet är viktigt för förståelsen av området som det ser ut idag.

Skogshistoria

Ekopark Böda var från slutet på 1500-talet till början på 1800-talet kunglig jaktpark (vilket gällde hela Öland). Enstaka fornminnen från den tiden finns fortfarande kvar inom ekoparken, bland annat en kraftig stenmur i Trollskogen.

I början av 1800-talet såldes nästan all kronas mark på Öland, men majoriteten av nuvarande ekoparken behöll kronan för att säkra befolkningens tillgång på timmer och ved. Under kommande årtionden sköttes kronans skog av en rad olika jägmästare, och man övergick till en mer rationell skötsel av skogen. Det införde även fler och hårdare lagar angående bete och stämpling av allt timmer i skogen. Följden av dessa förändringar ledde till stor irritation hos de lokalt boende, vilket 1850 resulterade i ett uppror, ”Bödaupproret”. Det stoppades dock snabbt då kungen sände soldater från Kalmar. Under 1800-talets andra hälft var ekoparken under jägmästare Bohmans styre, och än idag kan hans verk skådas i parken. Det var under hans tid som skogsskola i Skäftekärr upprättades. Han planterade även stora delar av parken, både med inhemska trädslag men även med exotiska trädslag (exoter), för att stoppa sanddriften, vilket han lyckades med. Under hans tid dikades också många våtmarker, samt upprättades det rätlinjigt vägsystem som finns än idag.

Under första hälften av 1900-talet fanns ett sågverk i Nabbelund (nordvästra udden på Öland), samt ett nätverk av skogsjärnvägar igenom parken. Allt såg ut att vara en lyckad tid med många arbetande i skogen, men när skogen var slut på moget timmer och inget längre flottades ner från Norrland stängdes sågen och nästa hela skogsjärnvägen togs upp och såldes. Nu ser man endast få spår av järnvägen i skogen och platsen där sågen låg är snart ett med naturen igen. Dock har skogen fortsatts att brukas även efter det och ägts av staten och idag av Sveaskog.

Området idag

Norra Öland är under de tre sommarmånaderna ett riktigt paradis som besöks av många tusen besökare. För att underlätta för gästerna bedriver Sveaskog då inga större åtgärder i skogen. De resterande nio månaderna känns skogen nästan tom, men det är den inte. Det är under denna tid som Sveaskog gör sina avverkningar, naturvårdsåtgärder och vägarbeten. Samt används skogen då av de fastboende för svamp- och bärplockning och jakt, då Sveaskog arrenderar ut all mark till flera jaktlag.

***Sommartid i Ekopark Böda**. Norra Öland är under de tre sommarmånaderna ett riktigt paradis som besöks av många tusen besökare. Foto: Carl Johan Erikson.*

3. Ekopark Böda naturvärden

Varför Ekopark Böda?

Ekopark Böda ligger på unika och välbesökta norra Öland. Området är präglat av lång mänsklig påverkan. Under 1800-talet var skogarna betydligt glesare än idag och lövinslaget var större, framförallt inslaget av ek. Landskapet hade också ett betydligt större inslag av våtmarker, både slåttermader och blankvatten, än vad som finns idag. Även om så är fallet är skogen med sin kalkrika berggrund och marina klimat fortfarande rik på liv, åtgärder behövs för att gynna de arter och naturtyper som finns. Det finns flera anledningar till att bilda en ekopark just här är:

- Området har ett flertal naturtyper som är mycket speciella för landet, bland annat kalkrika ängstallskogar med mångfald av orkidéer, karga sandhedar med stormvridna tallar, bördiga lövlundar med inslag av jätteekar.
- Möjligheterna bedöms goda att restaurera och återskapa miljöer med höga naturvärden.
- Området är dominerat av barrskog (främst tallskog), men det sammanlagda lövinslaget är att betrakta som rikligt. Inte mindre än vart 5:e träd i ekoparkens skogar är idag ett lövträd.
- Områdets har ett högt antal välbevarade fornlämningar från järnåldern som är unika i Europa.
- Området är viktigt för friluftslivet. Välbesökta vandringsleder och cykelleder går genom ekoparken. Ekoparken är även den största och nästan enda sammanhängande skogen med barrträd som finns på ön. Där blåbär, lingon och svamp finns i mängder, de miltals långa sandstränder med möjlighet till bad och rekreation, som finns runt hela ekoparken, är väldigt uppskattade av både lokalbefolkning och turister.

Biotopsanalys – resultat från fältinventering

En fältinventeringen av alla skogar i Ekopark Böda genomfördes under 2003–2004 följt av ett antal särskilda fältbesök fram till 2018. Drygt 1 300 bestånd har besökts och beskrivits utifrån en särskild ekoparksmetodik (se "Steg 1. Biotopanalys" sidan 5). Naturreservaten i ekoparken har inte inventerats med samma metodik och ingår därför inte i denna biotop- och landskapsanalys. Nedan följer en beskrivning av Ekopark Bödas naturvärden med denna inventering som grund.

Höga naturvärden. *I Ekopark Böda finns höga naturvärden främst kopplade till trädslagen tall, ek och björk. Foto: Ellen Nordström.*

Skogar med höga naturvärden

Med höga naturvärden i detta sammanhang menas nyckelbiotoper och naturvärdeslokaler. Resultatet av inventeringen visar att det finns 6,2 procent kända nyckelbiotoper och naturvärdeslokaler på den produktiva skogsmarken utanför naturreservaten – se karta Höga naturvärden, sidan 11. Utmärkande för nyckelbiotoperna och naturvärdeslokalerna inom Ekopark Böda är kopplingen till trädslagen tall, ek och björk. Den sammantagna fördelningen av olika skogstyper i de påträffade nyckelbiotoperna och naturvärdeslokalerna presenteras i *Figur 1.* Tallskogarna med höga naturvärden utgörs av ängstallskogar och sandtallskogar. Ängstallskogen är kalkrik och tidigare präglad av bete. Skogen är rik på gläntor och med en välutvecklad flora, bland annat orkidéer. Stora delar av ängstallskogen är idag återställd till naturbetesmark. En viktig karaktär i ängstallskogen är trädslagsblandningen då tallskogen har ett relativt stort inslag av ek, gran och björk. Sandtallskogen med höga naturvärden kännetecknas av stor talldominans och en rikedom på insekter i varma miljöer. Förekomsten av död och döende ved är stor. Ekskogarna med höga naturvärden utgörs mestadels av lundmiljöer där eken är det dominerande trädslaget. Inslaget av hassel, lind, alm och ask är relativt stort. Naturtypen är mycket rik på hotade arter. Lövsumpskogarna med höga naturvärden utgörs både av rika al- och asksumpskogar men även fattigare björksumpskogar i sanddynsområden.

Figur 1. Skogar med höga naturvärden fördelade på olika skogstyper.
6,2 procent av ekoparkens areal består av nyckelbiotoper och naturvärdeslokaler. Tallskogen är den skogstyp som dominerar bland skogar med höga naturvärden.

Gamla skogar

Skogen på Böda är uppdelad i flera mindre enheter, s k avdelningar eller bestånd. Storleken på bestånden varierar från cirka en halv hektar till ungefär trettio hektar.

I Ekopark Böda finns de gamla skogarna (1,5 gånger lägsta slutavverkningsålder) framförallt företrädda i naturreservaten. Andelen äldre skog utanför naturreservaten är relativt låg, men det finns gamla träd utspridda i ekoparken. I 8 procent av dessa avdelningar finns tall över 150 år. Gamla granar över 100 år finns i 4 procent av bestånden. Ekar äldre än 150 år finns även de i 4 procent av bestånden. Bok över 100 år finns i 7 procent av bestånden. Även ett fåtal träd av björk, asp och sälg över 100 år finns spridda i Ekopark Böda.

Gammal skog. *I Ekopark Böda finns de gamla skogarna främst i naturreservaten men även i mindre omfattning utanför reservaten. På bilden syns masteträden, tallar som var tänkt att användas till master vid skeppsbyggen. Foto: Ellen Nordström.*

Karta 1. Skogar med höga naturvärden

Lövskogar och lövinslag

Ekopark Böda är ett barrdominerat skogslandskap men det sammanlagda lövinslaget är ändå att betrakta som rikligt. 10 procent, 560 ha, av Ekopark Bödas produktiva skogar domineras av lövträd. Dessutom finns det 12 procent (632 ha) lövrika produktiva skogar med 20–49 procent lövinblandning. I Ekopark Böda domineras lövet kraftigt av björk följt av ek. I lägre frekvens finns även asp, al och hassel (se Figur 2).

Tabell 1. Lövskogarnas fördelning på olika åldersklasser.
Lövskogar (>50 procent lövträd) och lövrika skogar (20–49 procent lövträd).

Skogstyp	Totalt i ekoparken (%)	0–29 år	30–59 år	60 år och äldre
Lövskog	15	41	28	31
Lövrik skog	17	31	39	30

Figur 2. Lövträdslagens fördelning i Ekopark Böda.
Björk dominerar av lövträdslagen även om förekomsten av ek är relativ hög för att vara i ett barrdominerat landskap. Övriga lövträdslag förekommer endast i mycket begränsad omfattning.

Karta 2. Lövskog

Naturvärdesträd

Tabell 2 visar antalet naturvärdesträd per 100 hektar i Ekopark Böda. Av tabellen framgår det att vanligaste naturvärdesträdslaget är tall med över 2 000 naturvärdesträd och ek med över 700 träd per 100 hektar. Därefter kommer bok med 500 träd per 100 hektar. I lägre antal finns asp, al, björk, och gran.

Det är främst tall och ek som utmärker sig som naturvärdesträd. Dessa värdefulla träd nyttjas bland annat av hotade lavar, insekter och fåglar. Kartorna över naturvärdesträd på följande sidor visar den geografiska fördelningen av de tre mest frekventa naturvärdesträdslagen i ekoparken; tall, ek och bok.

Tall

Tall är det vanligaste naturvärdesträdet i Ekopark Böda, vilket är logisk då tallen trivs bra och har en lång historia i området. Naturvärdesträden utgörs främst av 120–150-åriga tallar i ekoparkens PF, NS och NO bestånd, i reservaten hittar man många fler och mycket äldre träd. Träden återfinns både på hyggen i egenskap av fröträd och i yngre skogar, delvis utgörs de av den naturhänsyn som lämnats i form av evighetsträd, trädgrupper eller hänsynsytor. Riktigt gamla och grova naturvärdesträd på flera hundra år förekommer dock mer sparsamt. De påträffas framför allt i kantzoner mot t ex våtmarker eller i närheten av reservaten. Gamla tallar är att betrakta som en landskapskaraktär i Ekopark Böda.

Ek

De flesta naturvärdesträden av ek utgörs av spridda, halvgrova träd men det finns även ett flertal jätteekar inom Ekopark Böda. Eken förekommer i landskapet i flera olika naturtyper, som enstaka solitärer i form av jätteträd, både i skogarna och i kulturlandskapet, eller som yngre träd i lövblandskogar.

Bok

Naturvärdesträd av bok förekommer främst längs dikena i Ekoparken, anledningen till det är att just längs diken planterade jägmästare Bohman bokar under 1800-talet. Ett fåtal bokar har spridit sig från dikena men de flesta hittas fortfarande där.

Tabell 2. Antalet naturvärdesträd av olika trädslag per 100 hektar.
Inventeringen visade att det totalt finns cirka 103 naturvärdesträd per 100 hektar i Ekopark Böda. Tall dominerar, men även ek och bok förekommer i hög andel.

Natur-värdesträd	Tall	Gran	Björk	Asp	Al	Sälg	Ek	Bok	Ask	Lind	Lönn	Alm	Hassel	Rönn
Antal/100 ha	54	1	1	5	5	2	19	13	2	1	0	0	0	0
Antal totalt	2 056	33	33	181	209	59	716	502	60	36	0	11	12	0

Naturvärdesträd. *I Ekopark Böda är tall det vanligaste naturvärdesträdet. Naturvärdesträd nyttjas av bland annat hotade lavar, insekter och fåglar. Foto: Ulla-Carin Ekblom.*

Jätteekar. *I Ekopark Böda finns ett flertal jätteekar. De två på bilden återfinns vid Skäftekärr. Foto: Ellen Nordström.*

Karta 3. Liggande död ved av tall

Karta 4. Naturvärdesträd av ek

Karta 5. Naturvärdesträd av bok

Död ved

En av de viktigaste kvaliteterna för hotade arter i skogen är mängden död ved, det vill säga stående och liggande döda träd. Mer än 1 000 arter i de svenska skogarna är beroende av dessa substrat.

Mängden stående död ved och liggande död ved i Ekopark Böda domineras av gran, följt av tall, björk och ek, För övriga trädslag finns en låg frekvens av död ved, se även Tabell 3 och 4. Kartorna på följande sidor visar den geografiska fördelningen av stående och liggande död ved av de vanligaste trädslagen i ekoparken – gran och tall.

Död ved. *En av de viktigaste kvaliteterna för hotade arter i skogen är mängden död ved. Mer än 1 000 arter i de svenska skogarna är beroende av dessa substrat. Foto: Ellen Nordström.*

Tabell 3. Stående död ved.
Mängden stående död ved av de vanligaste trädslagen i form av antalet torrakor och högstubbar med minst 15 cm i brösthöjdsdiameter. Gran och tall dominerar medan lövträdslagen endast förekommer sparsamt. Totalt vid inventeringen av ekopark Böda fanns det cirka 144 torrakor och högstubbar per 100 hektar i Ekopark Böda.

Stående död ved	Tall	Gran	Björk	Asp	Al	Sälg	Ek	Bok	Lönn
Antal/100 ha	38	56	28	1	6	1	10	1	0
Antal totalt	1 455	2 130	1 079	35	222	35	383	36	5

Tabell 4. Liggande död ved.
Mängden liggande död ved av olika trädslag i form av antalet lågor med minst 15 cm i brösthöjdsdiameter. Gran och tall dominerar kraftigt. Totalt fanns det cirka 227 lågor per 100 hektar i Ekopark Böda.

Liggande död ved	Tall	Gran	Björk	Asp	Al	Sälg	Ek	Bok	Lönn	Hassel
Antal/100 ha	61	121	27	2	6	2	3	1	0	0
Antal totalt	2 318	4 637	1 034	92	233	81	133	29	5	1

Karta 6. Stående död ved av tall

Karta 7. Stående död ved av gran

Karta 8. Liggande död ved av tall

Mångfaldsanalys – resultat

För att sammanställa arternas behov av livsmiljöer i ekoparken görs en mångfaldsanalys. I mångfaldsanalysen kompletteras biotopbedömningarna från biotopanalysen med ett artperspektiv. Kraven på livsmiljöer för ansvarsarter och andra viktiga arter sammanställs och jämförs med de föreslagna naturvårdsåtgärderna.

I Bödas ängstallskogar finns en unik sammansättning av arter. Här möts ängens och skogens arter omväxlande på den kalkrika berggrunden. Många av dessa arter är dessutom på ett eller annat sätt gynnade av bete. I ekoparken finns också stora områden med hedartad vegetation på sanddynerna. Skogarnas flora är därmed sammantaget mycket varierad. Ett flertal inventeringar har genomförts av bland annat Länsstyrelsen och Sveaskog för att belysa områdets artmångfald. I ekoparken har man bland annat funnit över 30 olika arter av orkidéer, en stor mångfald av marksvampar, flera arter lundgräs samt en stor population av nattskärror vars karakteristiska läten sätter sin prägel på sommarnatten.

Ett flertal inventeringar har genomförts av bland annat Länsstyrelsen i Kalmar län för att belysa områdets unika artmångfald. När arterna och deras krav på miljö sammanställs så kan det konstateras att många av de rödlistade arterna framför allt är beroende av: gamla ädellövträd, betade ängstallskogar, hassellundar och kalkrika våtmarker. Med denna kunskap som underlag har biotopinventerarna föreslagit en målklassning av ekoparkens skogar samt åtgärdsförslag för att bevara och utveckla höga naturvärden. Nedan, i Tabell 5, listas några av de många rödlistade arterna som finns inom Ekopark Böda.

Biologisk mångfald. *I ekoparken har man bland annat funnit över 30 olika arter av orkidéer. På bilden en svavelgul höfjäril på ängsnyckel. Foto: Erik Nyberg.*

Tabell 5. Urval av rödlistade arter funna i Ekopark Böda samt deras ekologiska krav.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Rk*	Ekologiska krav
Kärlväxter:			
Chimaphila umbellata	Ryl	EN	Glesa magra och gärna kalkpåverkade tallskogar
Epipactis phyllanthes	Kal knipprot	VU	Mörka blöta sandsvakor utan bete
Fraxinus excelsior	Ask	EN	Frisk/fuktig samt näringsrik mark
Ulmus glabra	Skogsalm	CR	Något fuktig mulljord
Ulmus minor	Lundalm	CR	Torr, kalkrik och näringsrik mark
Anacamptis pyramidalis	Salepsrot	NT	Mager, kalkrik gräsmark, måttligt betestryck
Hordelymus europaeus	Skogskorn	VU	Ljusare örtrika skogar
Lavar:			
Fellhaneropsis vezdae	Stiftkvistlav	VU	Gamla fuktiga ädellövskogar
Ramalina thrausta	Trådbrosklav	EN	Gransumpskogar
Opegrapha vermicellifera	Stiftklotterlav	VU	Ädellövskog, skuggiga lundar
Lecanographa amylacea	Gammelekslav	VU	Grova ekar i halvöppet läge med hög luftfuktighet
Bactrospora corticola	Liten sönderfallslav	NT	Grangrenar i kontinuitetsskogar
Svampar:			
Oligoporus guttulatus	Gropticka	VU	Äldre granskog, eller hagmark
Bankera fuligineoalba	Talltaggsvamp	NT	Sandig mark i äldre tallskog
Geastrum corollinum	Rulljordstjärna	EN	Betad enbuskmark, kalkrik mark
Geastrum floriforme	Blomjordstjärna	VU	Betesmark, kalkrik mark
Geastrum minimum	Liten jordstjärna	VU	Betad enbuskmark, kalkrik mark
Mossor:			
Protobryum bryoides	Heltuss		Hävdad alvarmark
Seligeria oelandica	Trumpetdvärgmossa	VU	Översilad kalksten
Fåglar:			
Accipiter gentilis	Duvhök	NT	Barr- eller blandskog
Haliaeetus albicilla	Havsörn	NT	Grova träd, nära vatten
Ficedula albicollis	Halsbandsflugsnappare		Hävdade lövängar
Insekter:			
Ampedus praeustus	Svartspetsad rödrock	NT	Gamla tallågor på varma marker
Cerylon impressum	Tallgångbagge	VU	Torrakor tallar i urskogsartade bestånd
Dicerca moesta	Barrpraktbagge	NT	Gamla döda barrträd, främst tall
Nothorhina muricata	Reliktbock	NT	Mycket gamla solexponerade tallar
Orthotomicus longicollis	Avlång barkborre	VU	Grova, nyligen döda tallar
Stenagostus rufus	Gul jätteknäppare	VU	Tall på mycket varma marker
Euroleon nostras	Fläckig myrlejonslända	VU	gammal dynsand i tallskog
Arachnospila opinata	Virvelvägstekel	NT	Öppna sandytor med ljung i hedtallskog
Arachnospila westerlundi	Tallmovägstekel	VU	Glest bevuxna kustnära flygsanddyner
Ecliptopera capitata	Gulryggig fältmätare	VU	Rika, men isolerade lundlokaler

***Rk:** hotkategori enligt ArtDatabankens förteckning över rödlistade arter år 2015; RE = Nationellt utdöd, CR = Akut hotad, EN = Starkt hotad, VU = Sårbar, NT = Nära hotad, LC = Livskraftig.

Landskapsanalys – resultat

I landskapsanalysen kompletteras biotopbedömningarna med ett landskapsperspektiv. När de detaljerade uppgifterna från biotopanalysen kopplas till en karta över ekoparken skapas möjligheter att enkelt få fram landskapsekologiska översikter. På så sätt skapas olika temakartor, vilka är grundstenarna i landskapsanalysen.

Landskapsanalysen belyser inte bara mängden av olika naturtyper och livsmiljöer utan även deras fördelning i landskapet. I samband med landskapsanalysen görs kompletteringar och förändringar av de föreslagna naturvårdsmålen för att skapa kärnområden, god konnektivitet (sammanbindning), naturliga störningar samt skoglig och ekologisk representativitet.

Kärnområden

I landskapsanalysen har det identifierats och skapats kärnområden för särskilt viktiga naturtyper inom Ekopark Böda. Ett kärnområde är normalt minst 100 hektar stort med en omfattande ekologisk satsning på det aktuella trädslaget. Syftet med kärnområdena är att gynna arter som kräver större sammanhängande skogsområden. Ekopark Böda är ett talldominerat område och därför har inget kärnområde bildats för barrträd, men för att gynna och skapa mer löv i ekoparken har det bildats fem kärnområden för löv, se karta på sida 26.

Biotopförstärkning och konnektivitet

En stor del av naturvårdssatsningen innebär en restaurering av betade ängstallskogar samt återskapande av mindre ädellövskogar samt våtmarker. Det här återskapande leder till en omfattande biotopförstärkning i Bödas skogar. Detta innebär t ex att befintliga värdekärnor av ängstallskog förstoras genom att intilliggande bestånd av före detta ”produktionsskogar” omförs till naturvårdskogar med målbild ängstallskogar.

Naturvårdssatsningen i Ekopark Böda innebär att de tidigare naturreservaten förstärks med nya naturvårdsarealer vilket innebär en ökad konnektivitet och därmed större förutsättningar för att gynna hotade arter.

Naturliga störningar

Med erfarenheterna från fältarbetet, biotopanalysen samt historiskt källmaterial har de ekologiskt mest betydande störningarna i Ekopark Böda identifierats:

Bete

Ekopark Böda har en under mycket lång tid utnyttjats som betesmark alltifrån skogsbeten och trädbärande hagmarker till helt öppna beteslandskap. En stor del av de trädslag och arter som idag präglar området gynnas av glesa skogar och bete. Av den anledningen arbetar Sveaskog för att behålla och återskapa betade ängstallskogar.

Torka

De många soltimmarna och den låga nederbörden ger ett torrt klimat i ekoparken, men de omfattande utdikningarna av våtmarker som har inte gjort situationen bättre. Om det blir torka flera år i följd drabbas träden hårt, vilket kan resultera i att allt från planteringar till grova äldre träd dör.

Storm

Öland kallas solen och vindarnas ö. Vilket håll man än cyklar åt så har man motvind, och vinden har såklart påverkat vegetationen på ön med. Desto längre ut mot kusten man kommer i Ekopark Böda ju mer krokiga och vindpinade är träden.

Sanddrift

Torra marker som betas och sedan påverkas av kraftiga vindar har resulterat i sanddrift. Stora delar av Bödas skogar har under någon period historiskt sett varit påverkade av sanddrift. De öppna sandfläckarna är av stor betydelse för många sandlevande arter.

Skoglig representativitet

För en naturvårdssatsning som tar hänsyn till skogens historia tittar man på den skogliga representativiteten. Syftena med detta är två; dels att jämföra naturvårdssatsningens areella fördelning på skogstyper med den fördelning som finns i ekoparken totalt, dels att jämföra dagens trädslagsfördelning med situationen före det storskaliga skogsbrukets intåg. Ambitionen är att det framtida ekoparkslandskapet inte i alltför stor grad skall avvika från ett historiskt, förindustriellt tillstånd med avseende på träslagssammansättning. Målet är även att successivt återskapa naturskogslika förhållanden på naturvårdsarealerna i ekoparken.

Dagens skogar i Ekopark Böda har en stor överrepresentation av planterad tall. Landskapsanalysen indikerar därför tydligt att en satsning på nya lövrika skogar och våtmarker är motiverad för att efterlikna det historiska skogslandskapet i Bödaskogarna, samt att de naturliga tallskogarna bl.a. längs kusterna ska bevaras och förstärkas.

Ekologisk representativitet

För att försäkra sig om att miljöerna som skapas kommer de prioriterade arterna till nytta görs en avstämning mellan mångfaldsanalysen och de livsmiljöer som naturvårdssatsningen skapar.

Bete. *Ekopark Böda har en under mycket lång tid utnyttjats som betesmark alltifrån skogsbeten och trädbärande hagmarker till helt öppna beteslandskap. Foto: Per Pettersson.*

Karta 9. Kärnområden

4. Naturvårdsmål i Ekopark Böda

Ekologiska målbilder

Som ett resultat av fältinventeringen och de efterföljande landskaps- och mångfaldsanalyserna har ett antal ekologiska målbilder utformats för de skogsbestånd som är avsatta för naturvård (dvs för NS- och NO-avdelningar, PF-avdelningarna har ej dessa målbilder). De ekologiska målbilderna uttrycker inte hur skogen ser ut idag utan hur Sveaskog vill att skogen ska utvecklas i framtiden. Tiden tills att målet för enskilda avdelningar är uppnått kommer variera, beroende på vilka åtgärder som krävs. För Ekopark Böda är målbilderna tallnaturskog, ädellövnaturskog, samt lövnaturskog. Se karta 10, sid 30, för de ekologiska målbildernas areella fördelning i Ekopark Böda.

Tallnaturskog

Tallnaturskogen i Ekopark Böda kan delas upp i två olika typer: ängstallskog och sandtallskog.

Tallticka. *Talltickan är en av de arter som trivs i tallnaturskogen. Foto: Ellen Nordström.*

Ängstallskogen karakteriseras av en rik kalkpräglad flora. Rikedomen på orkidéer är särskilt slående. Skogarna är ofta glesa och luckiga och inslaget av buskar och andra trädslag är påtagligt. I de finaste ängstallskogarna kan man dessutom finna alltifrån gammeltallar till enstaka grova ekar. Ängstallskogen är relativt rikt företrädd i den norra delen av ekoparken. Karaktärsarter i dessa skogar är vit skogslilja (*Cephalanthera longifolia*), skogsknipproten (*Epipactis helleborine*) och nattskärran (*Caprimulgus europaeus*). Ängstallskogarna kommer att skötas med naturvårdande skötsel så som att glesa ut skogar som håller på att växa igen, avverka inväxande gran, samt ha bete där så är möjligt.

Sandtallskogen är främst de karga skogarna man hittar längs kusterna där tallarna växer långsamt och blir hellre grova än höga. Där är marktäcket dominerat av blåbär, lingon och lav, och är oftast de lokalerna när man hittar rosa skärelav (*Schismatomma pericleum*), myrlejon (*Myrmeleontidae spp*) och havsörn (*Haliaeetus albicilla*) Ca 440 hektar av ekoparken, utanför naturreservaten, har en ekologisk målbild som innebär att bevara eller återskapa ängs- och sandtallskogar. Helst bör dessa skogar betas men där detta inte är möjligt kan man trots allt gynna mångfalden genom att gynna lövträd samt skapa glesa skogar med inslag av gläntor. Sveaskog kommer att bevara och utveckla sandtallskogarna genom olika aktiva åtgärder såsom utglesning av gran och luckhuggning.

Grannaturskogar

Inom ekoparken har det efter invigningen påvisats att ett fåtal av granskogarna har höga naturvärden (visas inte på kartan över målbilder då de tillkom efter invigningen). De granskogarna har lämnats som naturvårdskogar (målklass NO). Inga kärnområden har bildats för gran.

Ädellövnaturskog

Ädellövskogen i Ekopark Böda är både fragmenterad och variationsrik, både grova ekar och bokar hittas på många platser i parken. På många av träden kan man finna en rik lavflora och fältskiktet karaktäriseras av många kalkgynnade växter. Många ädellövskogar hotas av inväxande gran som behöver avverkas för att ädellövskogen skall kunna fortleva och utvecklas. Ca 300 hektar av ekoparken har en ekologisk målbild i form av ädellövnaturskog. Ädellövskogarna kommer att skötas med naturvårdande skötsel där konkurrerande trädslag tas bort. Dessutom kommer gamla jätteträd av ek att frihuggas. Åtgärder med att skapa förutsättningar för nya jätteekar kommer också att göras utmed många vägar och andra mer solexponerade miljöer.

Lövnaturskog

Skogarna med en ekologisk målbild i form av lövnaturskog utgörs främst av björk- och alskogar. Här återfinns rödlistade lavar knutna till död ved samt hotade fågelarter som mindre hackspett (*Dendrocopos minor*). Skogstypen är särskilt vanlig i fuktiga dynsvackor. En stor andel av dessa skogar har inte höga naturvärden idag men de kommer att utveckla naturvärden på sikt. Ca 440 hektar av ekoparkens skogar har lövnaturskog som ekologisk målbild. Sveaskog kommer att bevara och utveckla lövandelen genom olika aktiva åtgärder

såsom utglesning av gran i lövrika ungskogar, avverkning av gran på igenväxningsmarker, och på vissa platser även inplantering av lövträd.

Naturreservat

En relativt stor andel av ekoparken består av naturreservat som Sveaskog äger men Länsstyrelsen förvaltar, totalt är det ca 1 600 hektar. Naturreservaten utgörs av de avsnitt inom ekoparken som har högst naturvärden. De har dock inte ingått i inventeringen då de redan var avsatta vid biotopanalysens genomförande. Det finns idag ett tiotal naturreservat inom ekoparken: Trollskogen, Vargeslätt, Böda kusten östra, Böda kusten västra, Lindreservatet, Sjöstorp, Skeppesäng, Böda backar och Idegransreservatet. För alla reservaten i Ekopark Böda är Sveaskog ensam markägare. Länsstyrelsen i Kalmar förvaltar reservaten.

Naturreservat. *I Ekoparken ingår flera naturreservat med en sammanlagd yta om ca 1600 hektar. Naturreservaten utgörs av de avsnitt inom ekoparken som har högst naturvärden. På bilden syns de krokiga tallarna i Trollskogen. Foto: Carl Johan Eriksson.*

Produktionsskog med förstärkt naturhänsyn

I delar av ekoparken kommer virkesproduktion fortfarande att bedrivas men med förstärkt hänsyn till natur- och kulturvärden. 48 procent av ekoparkens skogar utgörs av produktionsskogar. Alla produktionsskogarna i ekoparken har målklassen PF – produktionsmål med förstärkt naturhänsyn, vilket innebär att minst 15 procent av beståndets areal lämnas för hänsyn vid avverkning. Naturhänsynen kommer främst bestå av gamla tallar, lövträd, ädellövträd samt buskskikt. PF-skogar i Ekopark Böda kommer på sikt innebära ökade förutsättningar för krävande arter även i de skogar som idag betraktas som helt triviala. Andra motiv till att Sveaskog beslutat om förstärkt naturhänsyn i Ekopark Bödas produktionsskogar är det omfattande friluftslivet och de unika kulturmiljövärdena. Med förstärkt naturhänsyn begränsas hyggesintrycket samtidigt som hänsyn till Bödas särskilda kulturmiljövärden kan tydliggöras.

Sammanställning av ekologiska målbilder

Tabell 6 visar andelen skog utanför naturreservaten som har höga naturvärden i Ekopark Böda samt hur mycket mark som har lagts till för att stärka respektive naturtyp. Omfattande restaureringsinsatser, framför allt för att öka andelen barrskogar med höga naturvärden, kommer medföra att andelen naturvårdsskogar ökar från dagens 34 procent till 51 procent i framtiden. Med den förstärkta naturhänsyn som lämnas i produktionsskogarna så kommer den totala naturvårdsarealen att bli minst 52 procent.

Tabell 6. Ekologiska målbilder för Ekopark Böda.

Naturtyper med höga naturvärden	Utgångsläge 2006 (%)	Restaurering (%)	I framtiden (%)	Kommentarer
Tallnaturskog	2	6	8	Mer tallnaturskog kommer finnas i framtiden
Ädellövnaturskog	2	4	6	Arealen ädellövskog kommer på sikt nästan tredubblas.
Lövnaturskog	1	7	8	Stor satsning på lövskog
Naturreservat	30	0	30	Reservaten förvaltas av Kalmar Länsstyrelse
Summa	**34**	**17**	**51**	**Omfattande restaurering**
Produktionsskog	48	0	48	Förstärkt hänsyn till natur- och kulturvärden i produktionsbestånden.

Lövnaturskog. *Ca 440 hektar av ekoparken skogar har lövnaturskog som ekologisk målbild. Inom ekoparken arbetas det för att både bevara befintliga och utveckla nya lövskogar. Foto: Mats Larshagen.*

Ekoxe. *En av de ovanliga arter som kan hittas i Ekopark Böda är ekoxen. Foto: Tom Jägestedt.*

Karta 10. Ekologiska målbilder

Skogslandskapets vattenmiljöer

Nästan alla ekoparkens vattenmiljöer är kraftigt påverkade av dikning. Som naturvårdsåtgärd planeras att lägga igen diken och avverka inväxande träd. Sammantaget bör återskapande av våtmarker och ökad naturhänsyn vid t ex surdråg, källor, vattendrag och kärr i framtiden medverka till en bättre framtida våtmarksekologi i Ekopark Böda.

Våtmarker

Våtmarker i naturvårdsskogarna kommer att skyddas och när så är möjligt återställas. Våtmarker utgör generellt sett en av de mest artrika miljöerna i skogslandskapet med ett myller av insekter, växter och fåglar. Våtmarkerna fungerar också som biologiska reningsverk och renar vattnet på dess väg genom landskapet. I Ekopark Böda finns flera stora våtmarker som Älgmaden och Sjöstorp där Sveaskog arbetar för att återskapa ett mer naturligt tillstånd i dem.

Grankullaviken

Grankullaviken är tack vare sitt skyddande läge, inströmning av bräckt vatten, lång vegetationsperiod och grunt vatten ett viktigt och högproducerande reproduktionsområde för näringsorganismer och många av Östersjöns fiskarter. På grund av den kraftiga dikningen som har gjorts historiskt i området har de små bäckar som används för lekplatser i stor utsträckning minskat. Sveaskogs ambition är att åtgärder för att återskapa dessa viktiga vattendrag som går in i ekoparken från Grankullaviken.

Östersjökusten

All mark som ingår i ekoparken och gränsar mot Östersjön är naturreservat och förvaltas av Länsstyrelsen i Kalmar.

Älgmaden. *En av de våtmarker som återställts i Ekopark Böda är Älgmaden. Foto: Marcus Elmerstad.*

5. Naturvårds- och produktionsmetoder

Målklasser

För att beskriva balansen mellan produktion och naturvård i olika skogsbestånd använder sig Sveaskog av fyra olika målklasser. Målklasserna beskriver naturvårdsambitionen för varje enskilt bestånd. Renodlade naturvårdsbestånd kallas NO- och NS-bestånd medan produktionsskogarna kallas PF- och PG-bestånd. Målklassning är en långsiktig klassning. De fyra olika målklasserna definieras enligt följande:

- NO – naturvårdsmål där skogen lämnas orörd
- NS – naturvårdsmål med naturvårdande skötsel
- PF – produktionsmål med förstärkt naturhänsyn
- PG – produktionsmål med generell naturhänsyn

Naturvårdsmetoder

Det övergripande motivet till att arbeta med naturvårdande skötsel är att bevara och utveckla biologisk mångfald. Det finns framförallt fyra olika anledningar till att naturvårdande skötsel behövs i det svenska skogslandskapet:

- Återskapa skogstyper som till stor del försvunnit genom bland annat 100 års skogsbruk inriktad på produktion.
- Efterlikna de naturliga störningar som till stor del saknas i dagens skogar.
- Bevara och utveckla det biologiska kulturarvet.
- Utveckla ekologiskt funktionella skogslandskap.

Orörda områden (NO-bestånd)

Att låta områden vara orörda är en naturvårdsmetod där skogen lämnas för fri utveckling. Även orördhet kan vara en form av restaurering – till exempel att lämna en medelålders granskog orörd för att på sikt skapa en stabil grannaturskog. I vissa fall utgår restaureringen från äldre skogar, i andra fall från unga skogar.

Syftet är att få en opåverkad skogsmiljö där framförallt fuktighets- och kontinuitetskrävande arter kan finna sin livsmiljö. Punktvisa åtgärder kan förekomma som t.ex. borttagande av exoter eller fällande av inväxande gran invid äldre lövträd. Här finns även undantagsvis förbehåll att i framtiden hugga fram naturvärdesmässigt särskilt värdefulla lövträd om behov föreligger för vissa arters fortlevnad. Likaså kan kulturminnesvårdande åtgärder äga rum som t.ex. uppkapning av vindfällen över gamla stigar etc. I Ekopark Böda är det framförallt lövsumpskogar och grannaturskogarna som lämnats orörda, dvs har målklassen NO.

Naturvårdande skötsel (NS-bestånd)

Naturvårdande skötsel används som samlingsbegrepp för ett stort antal skötselmetoder som har till syfte att bibehålla eller utveckla skogens naturvärden. Naturvårdande skötselingrepp är ofta ett effektivt sätt att snabba på utvecklingen av bättre livsbetingelser för arterna i brukade landskap. Det kan till exempel handla om att återinföra eller efterlikna en process som brand eller att snabbt tillskapa död ved där det råder brist på detta substrat. Naturvårdande skötsel används även för att gynna ett visst trädslag genom att ta bort konkurrerande träd. Nedan följer ett antal skötselmetoder som kan användas i Ekopark Böda.

Utglesning

En metod för att skapa nya lövskogar och öka andelen lövträd i skogen är en successiv utglesning av gran. Detta sker främst i unga och medelålders skogar som redan har ett stort lövinslag. Det kan räcka med en åtgärd, med oftast behövs flera under en längre tid för att kunna skapa en variationsrik och hållbar lövskog.

Luckhuggning

En annan metod för att gynna löv är luckhuggning. Den metoden används främst i skogar där man vill bibehålla fältfloran samtidigt som skogen successivt kan föryngras i luckor. Skogarna föryngras i dessa fall mer glest och med viss åldersspridning. Det är en osäkrare metod vad gäller föryngring men samtidigt undviks en hyggesfas. I Ekopark Böda används luckhuggning i ängstallskogar med särskild flora och i skogar med särskilt friluftsvärde.

Restaureringshuggning

I barrdominerade skogar där lövinslag saknas och/eller finns mer som enstaka inslag eller grupp kan avverkningen av gran leda till en hyggesfas likt det vanliga skogsbruket. Målsättningen med s.k. restaureringshuggningar är att skapa förutsättning för föryngring av ljuskrävande trädslag och efter ett tiotal år har hygget omvandlats till en lövrik ungskog. Denna metod används i mindre utsträckning på Böda.

Frihuggning

Tidigare inventeringar av entomologiska värden och inventeringar av jätteträd har visat att behovet av frihuggning av enskilda träd som hyser rödlistade arter är stort. Även frihuggning för att skapa tillräcklig omfattning på nya arvtagare till solitärer av olika trädslag måste genomföras. Ytterligare en åtgärd kommer att vara att skapa lövkorridorer utmed skogsbilvägar, där både gamla solitärer frihuggs men att också nya tillskapas. Här gynnas också trädslag som missgynnas i övrigt av

täta skogar, tex sälg, rönn och hagtorn. Åtgärden förbättrar även tillgången på viltfoder.

Bete
Skogsbeten har varit vanliga i Bödas historia och än idag är en stor del av faunan och floran beroende av glesa skogar och gläntor med ljus och värme. En viktig naturvårdsåtgärd i ekoparkens skogar är därför att bibehålla och skapa nya skogsbeten, en unik miljö både historiskt och biologiskt. Ett annat sätt att gynna dessa arter där bete inte är möjligt är att skapa glesare skogar t.ex. med hjälp av utglesning och luckhuggning.

Återskapande av våtmarker
Återskapande av våtmarker är en viktig naturvårdsåtgärd för både arter knutna till vattenmiljön och för de arter som gynnas av lövträd och/eller död ved. En mycket stor del av ekoparkens våtmarker är påverkade av människan. Granen har växt in i lövsumpskogen när markerna torrlagts. I dessa naturvårdsskogar kommer gran avverkas för att gynna löv samtidigt som vissa diken kommer att läggas igen. På så sätt återskapas olika typer av våtmarker med en mångfald av ekologiska nischer där starkt specialiserade arter kan finna sin hemvist. Det kommer dessutom att gynna olika hackspettsarter, olika vedinsekter och vedsvampar knutna till framför allt björk och al.

Naturvårdande skötsel. *En metod för att skapa nya lövskogar och öka andelen lövträd i skogen är en successiv utglesning av gran. Detta sker främst i unga och medelålders skogar som redan har ett stort lövinslag. Foto: Ellen Nordström*

Produktionsmetoder

I Ekopark Böda är en relativ stor del av skogarna produktionsskogar där målet är att med ett hållbart skogsbruk producera virke. Dock är hänsynsprocenten i alla dessa bestånd högre än i normalfallet, vilket innebär att målklassen PG inte finns i Ekopark Böda.

Produktion med förstärkt hänsyn – PF
Alla produktionsskogar i Ekopark Böda har målklassen PF – produktion med förstärkt naturhänsyn. Snitthänsynen i PF-skogen ligger på 17 procent, men varierar från 15–40 procent. Hänsynen utgörs ofta av kantzoner, hänsynsytor och träd eller trädgrupper. Den stora hänsynsskalan har självfallet stor betydelse för både landskapsbilden och framför allt för beståndens framtida ekologiska förutsättningar. Tallen kommer fortfarande vara huvudträdslaget i produktionsskogarna, lövträd och grova tallar kommer att prioriteras som naturhänsyn vid skogliga åtgärder. I avdelningar där inga direkta naturvärden finns kan de behöva skapas genom att tillskapa död ved eller spara små lövträd vid plantröjning. Så även om det kan ta tid att i de bestånden få naturvärden kommer de komma med tiden. Exotiska trädslag kommer ej planteras i ekoparken.

Markberedning och återbeskogning
Markberedning som harv kommer inte användas i Ekopark Böda, och inom fokusområdena för kulturvärden (mer info på sida 38) används skonsamma metoder av markberedning. Återbeskogning i PF-bestånden kommer företrädningsvis ske med plantering.

Fröträd och skärmar
Fröträdställningar och skärmar kan användas som en föryngringsmetod i produktionsskogarna men också för att hålla nere örnbräken (*Pteridium aquilinum*) som annars kväver plantorna. Fröträdsställningarna glesas ut efter godkänd föryngring, men vissa träd får står kvar. Hur mycket av fröträden som lämnas kvar avgörs av den bestämda hänsynsprocenten i PF-beståndet samt av hur mycket som redan lämnats som trädgrupper, hänsynsytor och kantzoner.

Röjning och gallring
Röjning och gallring är produktionshöjande åtgärder och kommer användas i de PF-bestånd som behöver det. Vid åtgärderna lämnas den hänsyn som avdelningen har tilldelats, dvs minst 15 procent av totala arealen. Samt tas hänsyn till kultur- och fornlämningar.

Föryngringsavverkning
Vid föryngringsavverkning i PF-bestånd lämnas den hänsyn som avdelningen har tilldelats, dvs minst 15 procent av totala arealen. Hänsynen utgörs ofta av kantzoner, hänsynsytor och träd eller trädgrupper. Samt tas hänsyn till kultur- och fornlämningar.

Produktionsskog. *I Ekopark Böda är en relativ stor del av skogarna produktionsskogar där målet är att med ett hållbart skogsbruk producera virke. Foto: Tom Jägestedt.*

Övriga skötselåtgärder

Vindfällen

Generellt upparbetas inga vindfällen i NO/NS-bestånden. Undantag görs för exoter om dessa kan hämtas utan körskador i beståndet. Vindfällen får även tas tillvara i PF-bestånd dock inte av tidigare lämnad hänsyn och inte av lövträd. Träd som blåst över vägar, rastplatser och stigar etc. får upparbetas. Ingen upparbetning av vindfällen får ske i ekoparken utan att ansvarig från Sveaskog hänvisat *plats, trädslag och omfattning* för detta. Vid omfattande stormfällningar och/eller risk för barkborreskador görs en bedömning i samråd med Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen hur situationen skall hanteras. Även här gäller ambitionen att i möjligaste mån lämna så mycket vindfällen kvar som möjligt enligt ovan.

Vedhuggning

Vedhuggning får enbart ske efter att ansvarig på Sveaskog anvisat plats, trädslag och omfattning för detta. Vedhuggning får inte stå i konflikt med de uppsatta naturvårdsmålen. Kontrakt skall skrivas med varje enskild vedköpare.

Föryngringsavverkning. *Vid föryngringsavverkning i PF-bestånd lämnas den hänsyn som avdelningen har tilldelats, dvs minst 15 procent av totala arealen. Foto: Ellen Nordström.*

Sammanställning av målklasser och deras fördelning

För att kvalitetsförbättra ekoparksplanen kan målklassen ändras från NO till NS och tvärtom. I en ekopark kan naturvårdsambitionen även bli högre genom att ändra ett bestånds målklass från PF till NO eller NS. Ändringar görs enbart efter överenskommelse med Skogsstyrelsen. Det är inte tillåtet att ändra till en lägre naturvårdsambition än vad som fastställts i ekoparksavtalet. Karta på sida 36 visar målklassernas geografiska utbredning i Ekopark Böda. Det motsvarar en procentuell fördelning enligt följande:

NO	2 %
NS	20 %
PF	48 %
PG	0 %
Naturreservat	30 %

Ekologisk leveranstid för NO- och NS-skogar

En av ekoparksbegreppets grundvalar är att minst hälften av den produktiva skogsmarksarealen i en ekopark används som naturvårdsareal. Ca 35 procent av Ekopark Bödas skogar har höga naturvärden (inklusive naturreservat). Dessa skogar är antingen skyddade naturreservat eller naturvårdskogar satta i målklass NO eller NS. Ytterligare ca 950 hektar (17 procent) av ekoparkens skogar har förutsättningar för att restaurera höga naturvärden. Dessa skogar har också avsatts som naturvårdsskogar. Tiden från bildandet av ekoparken till dess att beståndet börjar uppvisa ekologiska värden kallas för beståndets ekologiska leveranstid (se karta Ekologisk leveranstid för NO- och NS-skogar sida 37). En relativt stor del av de avsatta naturvårdsskogarna är fortfarande yngre och medelålders. För Ekopark Bödas del innebär detta att naturvärdena kommer att öka för varje årtionde som går.

Tabell 7: Ekologisk leveranstid

35 procent av Ekopark Bödas produktiva skogar har höga naturvärden redan idag. Ytterligare ca 17 procent av ekoparken används för att restaurera naturvärden. Dvs: 397 hektar lövskogar, 322 hektar tallskogar och 234 hektar ädellövskogar.

Restaureringsklass	Restaureringsskogarnas andel av naturvårdsatsningen (%)	Areal (ha)
Restaureringsskog från äldre skogar	10,7	407
Restaureringsskog medelålders skogar	10,6	404
Restaureringsskog yngre skogar	2,8	108
Restaureringsskog kalmark	0,9	34
Summa	**25**	**953**

Karta 11. Målklass

Karta 12. Ekologisk leveranstid för NO-/NS-skogar

6. Kulturmiljöer och kulturmiljövård

Då skogarna i Böda har påverkats av människans närvaro under många tusentals år, är det inte konstigt att området är mycket rikt på kulturmiljöer av vitt skilda slag. För Sveaskog ger kulturhistoriska värdena i ekoparken definitivt ett mervärde som är viktigt att lyfta fram, även om ekoparkens fokus ligger på naturvärden. Sveaskog tar ett stort ansvar för att bibehålla de kulturlämningar som finns dokumenterade samt de vi själva hittar vid brukandet av marken. Nedan följer ett antal rubriker med kulturmiljöer och hur Sveaskog tänker säkra dem nu och i framtiden.

Forn- och kulturlämningar

Listan är lång över alla lämningar som berikar Ekopark Böda, men här nedan nämns några av de mest kända.

Skäftekärr Järnåldersby
Skäftekärrs Järnåldersby tillhör en av de större i Bödaområdet med 22 husgrunder. Till husgrunderna hör omfattande stensträngssystem och två gravfält. I Skäftekärr finns en gård med fem husgrunder som representerar en ganska sällsynt järnåldersgård för Öland, en ”stormansgård”. Förutom antalet utmärker sig husen genom sin storlek. Här finns tre långhus som mäter omkring 40 meter i längd samt två mindre byggnader. Dessutom finns ett mindre fähus och ytterligare en mindre byggnad.

Fredriksborgs gravfält
Detta är ett gravfält som använts från slutet av bronsåldern till slutet av järnåldern. Här finns många olika sorters gravar, såsom rösen, stensättningar (cirklar eller fyrkanter av sten), treudd (trekantig grav), två resta stenar samt en skeppssättning (båtformig grav). Strax söder om skeppssättningen finns ett stenblock med 52 skålgropar (några centimeter stora urgröpningar i stenen som troligen använts i någon form av fruktbarhetsrit). En dryg kilometer från gravfältet ligger Skäftekärrs Järnåldersby, varför ett samband mellan dessa platser kan vara trolig.

Stendansen
Domarring från bronsålder/järnålder, 7–8 m i diameter, ursprungligen sannolikt bestående av 19 klumpstenar av granit, av vilka 17 kvarstår på ett avstånd av i regel ca 1 m. Stenarna är klumpformiga, liggande eller resta.

Milstenen vid Fagerum
Denna milsten står i Bödaskogen ca 1 km norr om avtagsvägen mot Byrum. Troligen har stenen flyttats hit i slutet av 1800-talet. Milstenen tillhör de äldsta på Öland.

Rosendal
Rosendal är Ölands bäst bevarade järnåldersby med 14 husgrunder. En del av husgrunderna och gärdesgårdarna är över en meter höga. Här kan man gå mellan husen och känna hur det var på järnåldern. Förutom husen finns även ett gravfält som tillhör byn.

Åkers fornby
Husgrunder och hägnadssystem som härstammar från en mycket gammal by som övergivits men inte uppstått på någon annan plats på Öland. Teorin är att byborna blivit flyttade till ön Ormsö i Estland i samband med ett korståg år 1206 för att kristna esterna.

Fokusområden

Ekopark Böda har unika och värdefulla forn- och kulturlämningar. I ekoparken har därför fokusområden för kulturmiljöer bildats, se karta på sida 40. Inom fokusområdena kommer extra hänsyn tas till forn- och kulturlämningarna vid bedrivandet av skogsbruket.

Inom fokusområdena:
- Varje enskild åtgärd i ekoparken presenteras i ett årligt samråd för att inhämta synpunkter från bland annat kulturmiljöenheten på Länsstyrelsen.
- Åtgärderna planeras noga i fält innan föryngringsavverkningen.
- Inom fokusområden förekommer markberedning bara undantagsvis och då efter noggrann fältkontroll.
- Nya fynd rapporteras till berörd myndighet.

Utanför fokusområdena tas samma noggranna planering som Sveaskog alltid gör, där alla dokumenterade och hittade fornlämningar markeras med kulturstubbar. Markberedningsmetoden harv kommer ej att användas i Ekopark Böda. Sveaskog tar även stor hänsyn till de gamla järnvägsstråken samt till de gamla kulturvägarna som finns inom ekoparken.

Exotiska trädslag

De exotiska trädslagen som finns spridda i ekoparken håller ett kulturhistoriskt värde, och kommer i viss mån att bevaras. I områden som har klassats som naturvårdsskogar eller reservat kommer exoterna att successivt tas bort för att säkerställa den inhemska floran och faunan. I övriga PF bestånd kommer inte exoter att nyplanteras och de exoter som har för stor spridning kommer att begränsas. En satsning på att bevara exoter kommer att ske på vissa platser, som tex runt Skäftekärr, där många besökare redan nu kommer för att uppleva de olika trädslagen.

Tydliggöra kulturhistoria

Bödas fornminnen och kulturminnen är även intressanta för ekoparkens besökare. Sveaskog kommer arbeta för att lyfta fram dessa värden i ekopark Böda, samt bevara dem så att de finns kvar för kommande generationer.

Fornlämningar. *Ekopark Böda har unika och värdefulla forn- och kulturlämningar. Bland annat lämningar efter järnålders-gården vid Skäftekärr. Foto: Ellen Nordström.*

Karta 13. Fokusområden

7. Upplevelsevärden

Upplevelsevärden

Sveaskog har skapat ekoparker för naturen och människans skull. Som ett av Sveriges mest besökta fritidsområden har Ekopark Böda en särställning bland Sveaskogs ekoparker. Varje år söker sig hundratusentals besökare till Böda för att uppleva naturen och kulturen.

Sevärdheter

Ekopark Böda erbjuder ett värdefullt och varierat skogslandskap som starkt präglats av sanddrift och en lång kulturhistoria. Här finns orkidérika ängstallskogar, karga sandhedar med stormvridna gamla tallar och bördiga ädellövskogar för besökare att vandra omkring i. Fornlämningarna från järnåldern saknar motstycke i Europa. Alldeles i anslutning till ekoparken finns också Byrums raukar, det vidsträckta klapperstensfältet Neptuni åkrar, naturrum Trollskogen och Ölands norra udde med fyren Långe Erik som också är mycket populära besöksmål.

Friluftsliv

Förutsättningarna för friluftsliv är goda i Ekopark Böda. Bödabukten är känd för sina vackra, långsträckta badstränder. Ljusa sandbottnar tillsammans med hög vattenomsättning har även skapat bra förhållanden för dykning. Runt hela ekoparken sträcker sig en cykelled som passerar flera av Bödas många sevärdheter. Ett omfattande skogsvägnät gör det enkelt att utforska ekoparken på egen hand och i flera av naturreservaten finns markerade naturstigar.

Hänsyn till upplevelsevärden

Som en av Sveaskogs mest publika ekoparker kommer Sveaskog arbeta för att underlätta tillgängligheten till området genom att tillsammans med lokala organisationer sköta och etablera vandringsleder, cykelleder och rastplatser.

Friluftsliv. *Runt hela ekoparken sträcker sig en cykelled som passerar flera av Bödas många sevärdheter. Foto: Carl Lundberg.*

Vandring. *I ekoparken finns mängder av vägar och stigar att upptäcka. Foto: Marcus Elmerstad.*

8. Jakt och fiske

Viltförvaltning och fiske

För många människor är mötet med vilt en stor naturupplevelse. Jakten utgör också en viktig fritidssysselsättning för många människor. Inom ekoparken är det dessutom särskilt viktigt med en ansvarsfull reglering av viltstammarna både ur miljö- och produktionssynpunkt. Hela Ekopark Böda arrenderas därför ut till lokala jaktlag. Jaktlagen har därmed ett stort ansvar för att reglera viltstammarnas storlek i relation till mängden viltskador och viltfoder i landskapet. Kusten och Grankullavik är kända och välbesökta fisketrakter.

9. Forskning, inventeringar och samarbeten

Med tanke på den omfattande fältinventering som gjorts av Sveaskog innan invigningen så finns det idag unika data från ekoparken. Sveaskog välkomnar därför ytterligare forskning inom Ekopark Böda. Samarbeten som redan har varit i ekoparken är bland annat Projekt Havsörn, Sveriges Ornitologiska förening och Våtmarksfonden. Sveaskog samarbetar dessutom med Länsstyrelsen och Världsnaturfonden WWF i ett särskilt projekt i arbetet med återskapande av ängstallskogar samt med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet i samband med fornminnesområdet Rosendal.

Grankullavik. *Grankullaviken på Ölands norra spets är ett populärt fiskeområde. Foto: Ellen Nordström.*

10. Information

Intressegrupper
Sveaskog uppskattar när allmänheten eller föreningar är intresserade av våra ekoparker. Vi erbjuder möten om så önskas.

Dialog
Sveaskog genomför varje år förvaltningsmöte om skötseln av ekoparken med Skogsstyrelsen.

Informationsmaterial
Mer information om Ekopark Böda finner du på Sveaskogs hemsida www.sveaskog.se.

Kontaktuppgifter
För mer information eller direktkontakt med Sveaskog
ring: 0771–787 100.
mejla: info@sveaskog.se

Källor, litteraturförteckning

B. Lüning (2014) *Orchideer på Öland.* Skäftekärr ekonomiska förening. Lenanders Grafiska AB, Kalmar. ISBN 978-91-637-5792-1.

Böda hembygdsförening (2003). *Att upptäcka Böda – En annorlunda socken.*

Ekstam U. och Martinsson I. Länsstyrelsen Kalmar (1981) *Böda kronopark – Naturinventering*.

Gidstam Björn, (1998) *Öland kultur och natur*.

Länsstyrelsen Kalmar län (2001). *Natur och kultur på Öland.*

Länsstyrelsens skötselplaner för befintliga naturreservat inom Sveaskogs markinnehav.

M. Forslund (2001) *Natur och Kultur på Öland.* Länsstyrelsen Kalmar Län. ISBN 91-973802-4-5.

T. Knutsson & H. Lundkvist (1999). *Naturvärden i trädbärande mark i Böda socken – en inventering av värdekärnor 1997–1999 (sammanställning).*

Wickbom, Ulf & Frylestam Walter (2005). *Amerika tur och retur: Hemvändare på norra Öland.*

Bilaga: Översiktskarta